

राज्य शासनाच्या निवृत्तीवेतनधारकांना
बँकेमार्फत निवृत्तीवेतन प्रदान करण्याची
सुधारित योजना

महाराष्ट्र शासन

वित्त विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : निवेयो - १००७/प्र.क्र.१२०/कोषा प्र-५.

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक :- १८ ऑगस्ट, २००८.

वाचा- १) वित्त विभाग ठराव क्र. डीएटी-१३७५/३/७५/एडीएम-९, दिनांक १८ सप्टेंबर, १९७५

२) वित्त विभाग शासन निर्णय.क्र.संकीर्ण १००५/प्र.क्र.१९६/कोषा-५/ दि. १२
डिसेंबर, २००७

प्रस्तावना :-

निवृत्तीवेतनधारकांच्या विविध अडचणींचा साधकबाधक विचार करून बँकेमार्फत निवृत्तीवेतन प्रदानाबाबतच्या विद्यमान योजनेचे सुलभीकरण करून निवृत्तीवेतनधारकांना प्रथम व नियमित निवृत्तीवेतन प्रदान विनाविलंब व्हावे तसेच निवृत्तीवेतनधारकांना कोटुनही, केव्हाही व कोणत्याहीवेळी निवृत्तीवेतन विषयक माहिती अधिक सोईस्कररीत्या शीघ्रतेने उपलब्ध होऊन निवृत्तीवेतनविषयक सेवा अधिक तत्परतेने उपलब्ध व्हावी यासाठी कोषागारस्तरावर सुविधा कक्ष स्थापन करणे व निवृत्तीवेतन संकेतस्थळ (Pension Website) कार्यान्वित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. सबब वरील संदर्भ क्र. १ व २ समोरील शासन निर्णय अधिक्रमित करून शासनाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय :-

राज्यातील सर्व निवृत्तीवेतनधारकांना वेळेवर निवृत्तीवेतन अदा होण्याच्यादृष्टीने तसेच त्यांच्या अडचणींचे निवारण होऊन एकूण निवृत्तीवेतन वितरण कार्यपद्धतीवर संनियंत्रण ठेवण्यासाठी संचालक, लेखा व कोषागारे यांच्या अधिनस्त कार्यरत असलेल्या उपसंचालकांपैकी एका उपसंचालकाकडे निवृत्तीवेतनावर संनियंत्रण व तक्रारींच्या निराकरणाचे काम सोपविण्यात यावे. त्यांना उपसंचालक (निवृत्तीवेतन) असे संबोधण्यात यावे. त्यानुसार उपसंचालक (निवृत्तीवेतन) यांनी पुढील कामे पार पाडावीत.

- कार्यालय प्रमुखाकडून महालेखापाल यांच्याकडे मंजूरीसाठी सादर करण्यात आलेल्या सर्व निवृत्तीवेतन प्रकरणांची अद्यावत यादी ठेवणे.
- महालेखापाल यांच्याकडे अंतिम मंजूरीसाठी सादर केलेल्या सर्व निवृत्तीवेतन प्रकरणांचा पाठपुरावा करणे. आवश्यक अतिरिक्त माहिती उपलब्धतेसंबंधी संबंधित कार्यालय व महालेखापाल यांच्यादरम्यान समन्वय राखणे.
- महालेखापाल यांच्याकडील मंजूर निवृत्तीवेतन प्रकरणांची माहिती संबंधित कोषागारास उपलब्ध करणे व संबंधित निवृत्तीवेतनधारकास विनासायास निवृत्तीवेतन मिळेल असे पाहाणे.
- प्रथम निवृत्तीवेतन प्रदानासंदर्भात महालेखापाल कार्यालयास आवश्यक असलेली सर्व माहिती उपलब्ध करून देणे.
- निवृत्तीवेतनधारक संबंधित कोषागाराकडून वेळेवर नियमितपणे निवृत्तीवेतन मिळत असल्याबाबतची खातरजमा करणे
- निवृत्तीवेतनधारकांना अनुज्ञेय असलेले निवृत्तीवेतन केंद्रिभूत पद्धतीने ECS प्रणालीद्वारे वितरित करण्याकरीता आवश्यक पद्धती विकसित करणे

- vii) निवृत्तीवेतनधारकांना निवृत्तीवेतन अदा करण्याच्या योजनेअंतर्गत जास्तीतजास्त बँकांचा समावेश करण्यासाठी वेळोवेळी आवश्यक कार्यवाही करणे.
- viii) कोषागार कार्यालयात स्थापन करण्यात आलेल्या निवृत्तिवेतन सुविधा कक्षाच्या कामावर संनियंत्रण ठेवणे.
- ix) निवृत्तिवेतनासंदर्भातील अर्थसंकल्पिय तरतूदी व खर्चासंदर्भात संनियंत्रण करणे.
- x) निवृत्तिवेतनधारकांच्या वैयक्तिक तसेच निवृत्तिवेतनधारकांच्या संघटनांच्या तक्रारींचे निराकरण करणे.
- xi) निवृत्तिवेतनसंदर्भातील संकेतस्थळ अद्ययावत ठेवणे.

निवृत्तीवेतनधारकांसाठी सुविधा कक्ष / संकेतस्थळ (Website)

२. निवृत्तीवेतनधारकांना सेवा तात्काळ उपलब्ध करून देण्यासाठी तसेच त्यांच्या अडचणींचे निराकरण करण्यासाठी संचालक, लेखा व कोषागारे यांनी पुढील तीन महिन्यात प्रत्येक कोषागार कार्यालयात एक निवृत्तीवेतन सुविधा कक्ष स्थापन करावा. निवृत्तिवेतनधारकास अधिदान व लेखा अधिकारी कार्यालय/कोषागार कार्यालय यामध्ये विविध ठिकाणी संपर्क साधण्याचा त्रास टाळण्याच्या हेतुने व त्याला सर्व सुविधा एकाच ठिकाणी उपलब्ध होण्याकरीता सदर सुविधा कक्ष कार्यरत राहील.

३. वरीलप्रमाणे निर्माण करण्यात येणा-या सुविधा कक्षामार्फत खालील कामे हाताळली जातील --

- i) कोषागार कार्यालयाने प्राप्त निवृत्तिवेतन प्रकरणाची नोंदवही ठेवणे, प्रथम निवृत्तिवेतन सुरु करणे.
- ii) प्रथम निवृत्तिवेतन प्रदानाच्यावेळी संबंधित निवृत्तीवेतनधारकास सेवानिवृत्तीनंतरचे इतर लाभ (अंशराशीकरण, मृत्यु-नि-सेवा उपदान इत्यादि) अदा केली असल्याची खात्री करणे
- iii) निवृत्तीवेतनधारकास केलेल्या प्रथम प्रदानाची माहिती उप संचालक (निवृत्तीवेतन) मार्फत महालेखापालांना विनाविलंब कळविणे.
- iv) निवृत्तीवेतन प्रकरणाचे वेळोवेळी विहित केलेल्या नियमानुसार वार्षिक नुतनीकरण करणे.
- v) निवृत्तिवेतनधारकामार्फत वेळोवेळी आलेल्या सर्व अर्जांचे विहित केलेल्या कालावधीमध्ये निपटारा करणे, सुधारीत निवृत्तिवेतन दाखला देणे, कोषागाराचे बदल, कुटूंबनिवृत्तीवेतन सुरु करणे, इत्यादी सर्व प्रकारच्या अडचणींचे निवारण करणे.
- vi) निवृत्तिवेतनधारकांना आयकर दाखला उपलब्ध करून देणे.
- vii) तात्पुरते निवृत्तिवेतन प्रदानासंदर्भात संबंधित कार्यालयांशी समन्वय ठेऊन त्यावर संनियंत्रण करणे.
- viii) शासनास येणे असलेल्या वसुलपात्र रक्कमांची नोंदवही ठेवणे, व त्यानुसार संबंधित कर्मचाऱ्याच्या निवृत्तीच्या दिनांकानंतर निवृत्तीवेतनलाभातून वसुल करणे.

४. शासन निर्णय वित्त विभाग क्र. अर्थसं-१००८/प्र.क्र.४/भाग-२/कोषा प्रशा-४, दि. २८ फेब्रुवारी, २००८ अन्वये अधिदान व लेखा कार्यालय / सर्व कोषागार / उप कोषागार कार्यालये येथे अर्थसंकल्प वितरण प्रणाली व सेवार्थ आज्ञावली यांच्या सुविधा उपलब्ध करून देणे, त्या प्रणालीच्या अंमलबजावणीत येणा-या अडचणींचे निवारण करणे यासाठी सुविधा केंद्रे स्थापन करण्यात आली आहेत. सदर ठिकाणी संगणक उपलब्ध आहेत. ही सुविधा केंद्रे आहरण व संवितरण अधिकारी यांच्यासाठी वापरात असली तरी ती सुविधा केंद्रे अधिदान व लेखा कार्यालय / सर्व कोषागार / उप कोषागार कार्यालये यांनी निवृत्तीवेतनधारकास वापरण्यासाठी विनामूल्य उपलब्ध करून देण्यात यावीत.

५. निवृत्तीवेतनधारकांना त्यांच्या निवृत्तीवेतनातील वाढ, बदल, थकबाकी व अन्य माहिती आणि त्यासंदर्भातील अर्जांचे नमुने संबंधित शासन निर्णय, आयकर कपात इत्यादिबाबत व्यापक स्तरावर माहिती उपलब्ध करून देण्यासाठी व त्यामध्ये बदल नोंदविण्यासाठी संचालक, लेखा व कोषागारे यांच्याकडून पुढील तीन महिन्यांच्या कालावधीत निवृत्तीवेतन संकेतस्थळ सुरु करतील. नजीकच्या सहा महिन्यांच्या कालावधीत नव्याने सेवानिवृत्त होणाऱ्या सर्व शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या सेवानिवृत्ती प्रकरणाची स्थितीही या संकेत स्थळावर नोंदविण्यात येईल.

६. याचबरोबर आहरण व संवितरण अधिकारी, महालेखापाल आणि संचालक, लेखा व कोषागारे यांना संकेतस्थळावरून परस्परासंबंधी निवृत्तीवेतनधारकांसंदर्भात, तात्पुरते निवृत्तीवेतन प्रदानाची, वसूलपात्र रकमांची केलेल्या वसूलीची, महालेखापालांकडून प्राप्त झालेल्या निवृत्तीवेतन प्रदान आदेशाची व यानुषंगाने कोषागारे कार्यालयांकडून करण्यात येणा-या कार्यवाहीबाबतची सद्यस्थिती दर्शविणारी अद्यावत माहिती उपलब्ध करून देण्यात येईल.

निवृत्तीवेतनधारकांना स्वतंत्र निवृत्तीवेतन लेखा क्रमांक देण्याची पध्दती

७. याउद्देशाने नव्याने विकसित केलेल्या संगणकीय प्रणालीद्वारे प्रत्येक निवृत्तीवेतनधारकांस स्वतंत्र निवृत्तीवेतन लेखा क्रमांक (Unique I.D.) देण्यात येईल. सदर क्रमांकाद्वारे संबंधित निवृत्तीवेतनधारकाबाबतची माहिती संकेतस्थळावरून अथवा कोषागार कार्यालयातील सुविधा कक्षातून प्राप्त करता येऊ शकेल. सदर निवृत्तीवेतन लेखा क्रमांक हा खालील कार्यपध्दती अवलंबून देण्यात यावा.

(i) ज्या कर्मचा-यांना वरील संदर्भ क्र. २ येथील दि. ७ जुलै, २००७ च्या शासन निर्णयान्वये नवीन परिभाषित अंशदान निवृत्तीवेतन योजना लागू करण्यात आली आहे, त्यांना सदर योजनेतर्गत लेखा क्रमांक प्राप्त झाला आहे, त्यांच्याबाबतीत निवृत्तीवेतनाकरीता वरीलप्रमाणे देण्यात आलेला क्रमांक कायम राहिल.

(ii) तसेच ज्या सेवानिवृत्त कर्मचा-यांना विशिष्ट कर्मचारी संकेतांक / लेखा क्रमांक देण्यात आलेला नाही, अशा निवृत्तीवेतनधारकांच्याबाबतीत खालीलप्रमाणे वीस अंकांचा लेखा क्रमांक (भाग-अ मध्ये दर्शविलेला अकरा अंकी कार्यालयीन संकेतांक व भाग-ब मध्ये दर्शविलेला कर्मचारी नऊ अंकी संकेतांक) देण्यात यावा.

भाग-अ) पहिले अकरा अंक खालील बाबी दर्शवितील.

(१) पहिला अंक - निवृत्तीवेतनधारक निवृत्तीच्यावेळी कार्यरत असणा-या संस्थेचा प्रकार दर्शविल, उदा -

शासकीय कर्मचा-यांसाठी - -----१

जिल्हापरिषद कर्मचा-यांसाठी - -----२

मान्यताप्राप्त व अनुदानित अशासकीय शाळांसाठी - -----३

मान्यताप्राप्त व अनुदानित माध्यमिक शाळांसाठी - -----४

कृषितर विद्यापिठे व त्यांच्याशी संलग्नित मान्यता प्राप्त व

अनुदानित अशासकीय महाविद्यालयांसाठी - -----५

कृषि विद्यापिठे व त्यांच्याशी संलग्नित अनुदानित महाविद्यालयांसाठी - ६

(२) पुढील चार अंक - त्यांच्या निवृत्तीच्या लगतपूर्वी वेतन आहरित केलेल्या कोषागार / उपकोषागार यांचा संकेतांक दर्शवतील. (अपवादात्मक परिस्थितीत कोषागार / उपकोषागार संकेतांक माहित नसल्यास निवृत्तीवेतनधारक सध्या ज्या कोषागार / उपकोषागारातून निवृत्तीवेतन घेत असेल त्या कोषागार / उपकोषागाराचा संकेतांक देण्यात यावा.)

(३) पुढील सहा अंक - सेवानिवृत्तीच्या लगत पूर्वी ज्यांनी वेतन आहरित केले त्या आहरण व संवितरण अधिका-यांचा संकेतांक दर्शवितील. (अपवादात्मक परिस्थितीत आहरण व संवितरण अधिका-याचा संकेतांक माहित नसल्यास "००००००" असा संकेतांक द्यावा.)

भाग-ब) उर्वरित नऊ अंक कर्मचारी संकेतांक दर्शवेल. आणि तो खालील बाबी दर्शविल.

(१) पहिली तीन अक्षरे - सेवानिवृत्त कर्मचा-याच्या नावाची आद्याक्षरे असतील.

(२) त्या पुढील एक अक्षर - सेवानिवृत्त कर्मचा-याचे लिंग निदर्शक (पुरुष- M व स्त्री- F) असेल.

(३) त्यानंतरचे दोन अंक - सेवानिवृत्त कर्मचा-याच्या जन्म वर्षातील शेवटचे दोन अंक दर्शवितील. (अपवादात्मक परिस्थितीत ज्याचे जन्मवर्ष माहित नसेल त्यांच्याबाबत शेवटचे दोन अंक "००" असे देण्यात यावेत.)

(४) त्यापुढील दोन अंक- प्रणालीद्वारे दिला जाणारा क्रमांक दर्शवितील. (System Generated)

(५) अंतिम अक्षर - पडताळणी संकेतांक (check digit) असेल.

iii) यापुढे याच पद्धतीने कर्मचा-यांना कर्मचारी संकेतांक (Employee Code) दिला जाणार असल्याने यापुढे कोणत्याही संगणक प्रणालीद्वारे कर्मचारी संकेतांक दिला जाणार असेल तर तो या पद्धतीनेच देण्यात यावा. या पद्धतीप्रमाणे यापूर्वीच क्रमांक देण्यात आला असेल तर कर्मचा-याच्या सेवानिवृत्तीनंतरही तोच क्रमांक वापरण्यात यावा. कर्मचा-याच्या निवृत्तीनंतर वेगळा क्रमांक देण्यात येऊ नये. यापूर्वी कोणत्याही पद्धतीने कर्मचारी संकेतांक दिला असेल व तो उपरोक्त पद्धतीस अनुसरून नसेल तर तो बदलण्यात येऊन उपरोक्त पद्धतीप्रमाणे देण्यात येईल.

८. वर नमूद केल्याप्रमाणे प्रत्येक कर्मचा-यास एकादा दिलेला लेखा क्रमांक हा आहरण व संवितरण अधिकारी यांनी संबंधित प्रत्येक कर्मचा-यास रितसर कळवावा. तसेच सदर लेखा क्रमांक संबंधित कर्मचा-याच्या वेतन देयक नोंदवहीमध्ये त्याच्या नावासमोर नोंदवावा. सदरहू लेखा क्रमांक निवृत्तीवेतन प्रदान प्रमाणपत्रावरसुद्धा नमूद करण्यात यावा जेणेकरून संबंधित निवृत्तीवेतनधारकाकडे कायमस्वरूपी माहितीसाठी व विविध संदर्भासाठी जतन करता येईल.

निवृत्तीवेतनधारकास निवृत्तीवेतनाचे प्रथम प्रदान -

९. प्रथम सेवानिवृत्तीवेतन अदा करण्याची पद्धत खालील प्रमाणे राहिल -

i) कोषागार कार्यालयात ओळख पटविण्यासाठी उपस्थित झालेल्या निवृत्तीवेतनधारकास "प्रथम येणा-यास प्रथम प्राधान्य" या तत्वानुसार विना-विलंब सेवा देण्यात यावी. निवृत्तिवेतनधारकाला शक्य तो पहिल्या भेटीच्या वेळी त्याची सर्व प्रकारची प्रदाने अदा करण्यात यावी. जर त्याची ओळख पटविण्यास शंका असेल किंवा इतर कोणत्याही कारणामुळे निवृत्तिवेतन अदा करता येत नसेल फक्त तेव्हाच त्यांना पुन्हा येण्यासाठी त्यांच्या सोयीप्रमाणे निश्चित तारीख व वेळ देण्यात यावी.

ii) महालेखापालांकडून मंजूर झालेल्या निवृत्तीवेतन प्रदान आदेश तसेच बचतखात्याचा तपशिल याआधारे सेवानिवृत्त कर्मचाऱ्याची ओळख पटविल्यानंतर व त्याशिवाय इतर कोणतेही कागदपत्र न मागता निवृत्तीवेतनधारकास निवृत्तिवेतन सुरु झाल्याचे निवृत्तीवेतन प्रदान प्रमाणपत्र (मूळ) (Pension Commencement Certificate- Original) देण्यात यावे.

iii) अंशराशीकरण, मृत्यु-नि-सेवा उपदान इत्यादिबाबत देय असणा-या सर्व रकमांचे प्रदान, ईसीएस/इएफटी/रेखांकित धनादेशाद्वारे संबंधित निवृत्तिवेतनधारकाच्या बँक खात्यात जमा करण्यासाठी संबंधित बँकेकडे पाठविण्यात यावे. निवृत्तीवेतनधारकास देय रकमेच्या

परिगणनेच्या आदेशाची प्रत माहितीकरीता संबंधित निवृत्तीवेतनधारकास पत्राद्वारे व इ-मेलद्वारे देण्यात यावी. तसेच सदर प्रत संकेतस्थळावर प्रत्येक निवृत्तीवेतनधारकाच्या वैयक्तिक Log in मध्येसुद्धा उपलब्ध करून देण्यात येईल.

निवृत्तीवेतनधारकाच्या निवृत्तीवेतन प्रदान आदेशातील वैयक्तिक माहितीतील बदल -

१०. निवृत्तीवेतनधारकाने त्याच्या वैयक्तिक माहितीत बदल झाल्याबाबत कोषागार अधिकारी यांना कळविल्यास वा सुविधा कक्षाशी संपर्क साधल्यास त्याबाबतच्या वैधतेची खात्री करून तसा बदल करण्यात यावा. तसेच शासन / महालेखापाल / कोषागार यांच्याकडून प्राप्त निदेशानुसार निवृत्तीवेतनात होणारे बदल (महागाई भत्ता वगळून) निवृत्तीवेतन प्रदान प्रमाणपत्र (सुधारित-१) (Pension Commencement Certificate (Amendment-1)) निवृत्तीवेतनधारकास कळविण्यात यावे. अशाप्रकारे वेळोवेळी निर्गमित करण्यात येणा-या निवृत्तीवेतन सुधारित प्रदान प्रमाणपत्रास क्रमांक १, २, ... अशा मालिकेत सलग पद्धतीने (उदा. निवृत्तीवेतन प्रदान प्रमाणपत्र (सुधारित-१), निवृत्तीवेतन प्रदान प्रमाणपत्र (सुधारित-२) .....) क्रमांक देण्यात यावे. निवृत्तीवेतनधारकास सदर सुधारित प्रदान पत्राची प्रत माहितीकरीता संबंधित निवृत्तीवेतनधारकास पत्राद्वारे व इ-मेलद्वारे देण्यात यावी. तसेच सदर प्रत संकेतस्थळावर प्रत्येक निवृत्तीवेतनधारकाच्या वैयक्तिक Log in मध्येसुद्धा उपलब्ध करून देण्यात येईल.

तात्पुरते निवृत्तीवेतन प्रदान केलेल्या निवृत्तीवेतनधारकांची माहिती -

११. यापुढे तात्पुरते निवृत्तीवेतन प्रदान केलेल्या शासकीय कर्मचा-यांची अद्यावत यादी कोषागार कार्यालयात ठेवण्यात येईल. निवृत्तीवेतनधारकास जेव्हा अंतिम निवृत्तीवेतन प्रदान करण्यात येईल तेव्हा त्यांना देण्यात आलेल्या तात्पुरत्या निवृत्तीवेतनाची वसुली म.ना.से.(निवृत्तीवेतन) नियम, १९८२ मधील नियम १२६ (६)(बी) अनुसार करण्याची जबाबदारी त्या कोषागाराची राहिल. याकरीता दिनांक १ एप्रिल, २००९ नंतर कोणत्याही निवृत्तीवेतनधारकास त्याच्या कार्यालयाकडून ना हरकत प्रमाणपत्र सादर करण्याची आवश्यकता नाही.

१२. तात्पुरते निवृत्तीवेतन घेणाऱ्या निवृत्तीवेतनधारकाची निवृत्तीवेतन विषयक कागदपत्रे महालेखापालांना पाठविताना निवृत्तीवेतनाचे प्रथम प्रदान, ज्या कोषागार कार्यालयाकडून निवृत्तीपूर्वी अंतिम वेतन अदा केले होते, त्याच कोषागारातून घेणे आवश्यक राहिल. अशा निवृत्तीवेतनधारकाची निवृत्तीवेतन विषयक कागदपत्रे महालेखापालांना पाठविताना, त्यामध्ये विभागाने वरील बाबींचा आवर्जून उल्लेख करणे बंधनकारक राहिल. तसेच निवृत्तीवेतनधारकास निवृत्तीवेतनाचे प्रथम प्रदान झाल्यानंतर निवृत्तीवेतनधारकाच्या इच्छेनुसार त्यालाखालील परिच्छेद २१ ते २३ प्रमाणे कोषागार बदलण्याची मुभा राहिल.

निवृत्तीवेतनधारकाकडून शासनास येणे असलेल्या रकमांची वसुली -

१३. निवृत्तीवेतनधारकास सेवेत असताना किंवा सेवानिवृत्त झाल्यानंतर निवृत्तीवेतनाद्वारे, कोणत्याही कारणास्तव जादा रक्कम देण्यात आल्याचे व त्याची वसुली करावयाची आहे असे आढळल्यास अशी रक्कम, म.ना.से. (निवृत्तीवेतन) नियम १९८२ मधील तरतूदींच्या अधिन, त्याला मंजूर करण्यात आलेल्या निवृत्तीवेतनातून वसूल करता येते. निवृत्त होणाऱ्या शासकीय कर्मचाऱ्याच्या निवृत्तीच्या दिनांकास शासनास देय असलेल्या वसूलपात्र रक्कमांची माहिती कार्यालयप्रमुखाने निवृत्तीवेतन प्रकरणासोबत महालेखापालास कळविण्याची असते. शासनास येणे असलेल्या अशा वसूलपात्र रक्कमांची माहिती महालेखापाल यांचेकडून निवृत्तीवेतन प्रदान आदेशामध्ये नमूद करण्यात येते. व तदनुषंगाने निवृत्तीवेतनधारकाच्या निवृत्तीवेतनलाभातून ती वसुली करण्याची जबाबदारी संबंधित कोषागाराची असते.

१४. महालेखापालांकडून निवृत्तिवेतन प्राधिकृत झाल्यानंतर कार्यालय प्रमुखास काही वसुली आढळल्यास निवृत्तिवेतन प्रकरण पुनश्च: महालेखापालांकडे पाठविण्याची आवश्यकता नाही. कार्यालय प्रमुखाने अशी वसुली करण्याबाबत संबंधित कोषागारास कळवावे. त्यानुसार संबंधित कोषागाराने सदर वसुली करावी. तथापि कार्यालयप्रमुखाने जर शासनास येणे असलेली रक्कम निवृत्तिवेतनलाभातून वसूल करणेबाबत संबंधित कोषागारास कळविले नाही तर अशा शासनास येणे असलेल्या रक्कमांच्या वसुलीबाबतची संपूर्ण जबाबदारी संबंधित कार्यालय प्रमुखाची राहिल.

निवृत्तिवेतन बचत खाते (Pension Savings Account)

१५. निवृत्त होणाऱ्या शासकीय कर्मचाऱ्याची निवृत्तिवेतनविषयक अचूक माहिती व निवृत्तिवेतन बचत खात्याचा तपशिल (बँकेचे नाव, शाखा, खाते क्रमांक इ.) निवृत्तिवेतनधारकास संकेतस्थळावर नोंदविता येईल. या माहितीच्या आधारे कार्यालय प्रमुखाने शासन परिपत्रक, वित्त विभाग क्रमांक-सेनिवे १००५/१११/सेवा-४, दिनांक १९ सप्टेंबर, २००५ सोबतच्या जोडपत्र-अ मध्ये विभागाकडील माहिती भरून तसेच निवृत्तिवेतन बचत खात्याचा सविस्तर तपशिल अचूकपणे नमूद करून निवृत्तिवेतनाच्या कागदपत्रासोबत महालेखापालांना पाठवावा. महालेखापाल कार्यालयाने सदर निवृत्तिवेतन बचत खात्याचा तपशिल निवृत्तिवेतन प्रदान आदेशात नमूद करावा.

१६. राज्यातील सर्व निवृत्तिवेतनधारकांचे निवृत्तिवेतन सोबतच्या **परिशिष्ट अ** मध्ये नमूद केलेल्या कोणत्याही एका बँकेत उघडलेल्या निवृत्तिवेतन बचत खात्यामार्फत अदा करण्यात येईल. या यादीत समावेश नसलेल्या एखाद्या बँकेत निवृत्तिवेतनधारकास सध्याच्या बँकेव्यतिरिक्त सोयीच्या अन्य बँकेतून निवृत्तिवेतन घ्यावयाचे असेल तर त्याने त्याबाबत कोषागार अधिका-याकडे लेखी अर्ज सादर करणे आवश्यक आहे. संचालक, लेखा व कोषागारे यांच्यामार्फत अशा बँकेचे नाव विहित कार्यपद्धती अवलंबून यादीत समाविष्ट करण्याची कार्यवाही कोषागार कार्यालयामार्फत करण्यात येईल. त्यानुसार बँक बदलासंबंधीची कार्यवाही पूर्ण झाल्यावर कोषागार अधिका-याने उचित नोंद घ्यावी.

१७. निवृत्तिवेतन बचत खाते हे निवृत्तिवेतनधारकाच्या वैयक्तिक नावाने खालील अटीच्या अधिन राहून कुटूंबनिवृत्तिवेतनासाठी पात्र ठरणाऱ्या व्यक्तीसमवेत निवृत्तिवेतनधारकास संयुक्त निवृत्तिवेतन बचत खाते उघडता येईल.

(अ) संयुक्त निवृत्ति वेतन बचत खाते Former or Survivor किंवा Either or Survivor या तत्वावर चालविता (operate) येईल. यासाठी शासनाकडून वेळोवेळी विहित केलेल्या नियमानुसार सोबत जोडलेल्या **परिशिष्ट-ब** मधील विहित नमुन्यातील शपथपत्राद्वारे सादर करावे. सदर शपथपत्रानुसार निवृत्तिवेतनधारकाच्या मृत्यूची माहिती, कोषागार अधिकारी तसेच बँकेस दिनाविलंब व कोणत्याही परिस्थितीत मृत्यूच्या दिनांकापासून १ महिन्याच्या आत सहखातेदाराने कळविणे बंधनकारक राहिल.

(ब) निवृत्तिवेतनधारकाच्या संयुक्त निवृत्तिवेतन बचत खात्यात निवृत्तिवेतनाची रक्कम जमा केल्यानंतर शासनाची जबाबदारी संपुष्टात येईल. निवृत्तिवेतनधारकाच्या सहखातेदाराने अशा खात्यातून रक्कम काढली तर त्याची जबाबदारी निवृत्तिवेतनधारकाची राहिल.

(क) निवृत्तिवेतनधारकाच्या हयातीतच निवृत्तिवेतनाची अनुज्ञेय रक्कम वरीलप्रमाणे संयुक्त बचत खात्यात जमा करण्यात येईल. मृत्यूच्या दिनांकानंतर त्याच्या / तिच्या संयुक्त निवृत्तिवेतन बचत खात्यात निवृत्तिवेतनाची रक्कम जमा केली गेल्यास सदर जादा प्रदानाची रक्कम बँकेकडून शासनास परत केली जाईल. तसेच जादा रकमेचे प्रदान झाले तर जादा प्रदानाची रक्कम कुटूंब निवृत्तिवेतनातून, संयुक्त निवृत्तिवेतन बचत खात्यातून किंवा

निवृत्तीवेतनधारकाच्या सहखातेदाराच्या नावे असलेल्या बँकेतील वैयक्तिक खात्यातून वसूल करण्यात येईल.

- (ड) निवृत्तीवेतनधारकाने हयातकालिन थकबाकीसाठी नामनिर्देशन केले नसेल तर निवृत्तीवेतनधारकाच्या मृत्यूच्या दिनांकास सदर नामनिर्देशन हे सहखातेदाराच्या नावे आपोआप (Deemed Nomination) झाल्याचे समजण्यात येईल.

१८. सध्या व नव्याने निवृत्तीवेतन घेणा-या निवृत्तीवेतनधारकास, त्याचे/तिचे निवृत्तीवेतन संयुक्त निवृत्तीवेतन बचत खात्यामध्ये जमा व्हावे अशी इच्छा असेल तर निवृत्तीवेतनधारकाने सध्या निवृत्तीवेतन घेत असलेल्या कोषागाराच्या कोषागार अधिका-यांकडे उक्त अटी मान्य असल्याबाबत सोबतच्या **परिशिष्ट-ब** मध्ये शपथपत्र देणे बंधनकारक आहे.

१९. निवृत्तीवेतनधारक ज्या बँकेमार्फत निवृत्तीवेतन घेत असेल त्याऐवजी त्याला त्याच्या सोयीच्या बँक / शाखा मार्फत निवृत्तीवेतन घ्यावयाचे असेल तर त्याने पूर्वीच्या (मूळ) बँकेस व कोषागार कार्यालयास लेखी अर्ज सादर करावा व त्याची प्रत नवीन बँकेत स्वतःच्या जबाबदारीवर उपरोक्त संदर्भाधिन शासन निर्णयातील अटी शर्तीच्या अधिन राहून खाते उघडावे. याच्या पूर्ततेची माहिती संबंधित कोषागार कार्यालयास पाठवावी.

निवृत्तीवेतनधारकास नियमित निवृत्तीवेतन देण्याची पद्धत -

२०. निवृत्तीवेतनधारकांना अदा करावयाचे निवृत्तीवेतन प्रत्येक महिन्याच्या शेवटच्या दिवशी इसीएस (Electronic Clearing System), इएफटी (Electronic Fund Transfer) किंवा रेखांकित धनादेश (Crossed Cheque) द्वारे, निवृत्तीवेतनधारकांच्या बँक खाती जमा होण्यासाठी संबंधित कोषागार अधिकारी यांनी बँकेकडे योग्य वेळी पाठवावे. कोषागार अधिकारी यांनी, निवृत्तीवेतनधारकाची यादी बँकेस/शाखेस पाठविताना माहे मार्च महिन्याचे १ एप्रिल रोजी देय असलेले निवृत्तीवेतन वगळता सदर यादीत प्रत्येक निवृत्तीवेतनधारकाच्या नावासमोर **महिन्याच्या कामाच्या शेवटच्या दिवशीच निवृत्तीवेतनधारकाच्या खात्यात निवृत्तीवेतन जमा करावे** व निवृत्तीवेतनधारकास निवृत्तीवेतनाचे प्रदान पुढील महिन्याच्या एक तारखेला होईल याबाबत दक्षता घेण्यासाठी बँकेस स्पष्ट सूचना द्याव्यात. निवृत्तीवेतनधारकाला निवृत्तीवेतन वेळेवर मिळण्यासंदर्भात उपसंचालक (निवृत्तीवेतन), लेखा व कोषागारे संचालनालय यांचे संनियंत्रण असेल.

२१. वरीलप्रमाणे प्राप्त झालेल्या रकमेबद्दल बँकेने स्वतंत्र पोचपावत्या व निवृत्तीवेतनधारकाच्या बचतखाती ज्या तारखेस निवृत्तीवेतन जमा केले याचा तपशील कोषागार अधिकारी यांना तात्काळ पाठवावा. यासाठी कोषागार अधिकारी यांनी दक्ष राहून अशी पोच व प्रदानासंबंधीत माहिती बँकेकडून प्राप्त करून घ्यावी.

निवृत्तीवेतनासाठी कोषागार बदलण्याची कार्यपद्धती -

२२. वरील परिच्छेद १० नुसार किंवा अन्य परिस्थितीत निवृत्तीवेतनधारक ज्या कोषागारामार्फत निवृत्तीवेतन घेत असेल त्याऐवजी त्याला त्याच्या सोयीच्या कोषागारामार्फत निवृत्तीवेतन घ्यावयाचे असेल तर त्याने पूर्वीच्या (मूळ) कोषागार कार्यालयास लेखी अर्ज सादर करावा व त्याची प्रत नवीन कोषागार कार्यालयास पाठवावी.

२३. पूर्वीच्या (मूळ) कोषागार कार्यालयाने असे प्रकरण अंतिम निवृत्तीवेतन प्रमाणपत्रासह (Last Pension Payment Certificate) नवीन कोषागार कार्यालयाकडे पाठवावे. अंतिम निवृत्तीवेतन प्रमाणपत्रामध्ये निवृत्तीवेतनधारकास अदा केलेल्या सर्व प्रकारच्या प्रदानांचा तपशिल देण्यात यावा.

अशा प्रकारे प्राप्त PPO च्याआधारे व एकाच महालेखापालांच्या कार्यक्षेत्रात येत असल्यास त्वरीत निवृत्तिवेतन सुरु करावे. या आदेशाची एक प्रत महालेखापालांना व एक प्रत जुन्या कोषागारास पाठवावी.

२४. मूळ कोषागार व नवीन कोषागार हे दोन्ही एकाच महालेखापालांच्या कार्यक्षेत्रात येत नसतील तर नवीन कोषागाराने लगेच तात्पुरते निवृत्तिवेतन सुरु करावे. संबंधित महालेखापालांच्या मान्यतेनंतर नवीन कोषागार कार्यालयाने निवृत्तिवेतनधारकास कायम निवृत्तिवेतन प्रदान करण्याची कार्यवाही करावी.

निवृत्तिवेतनाचे वार्षिक नुतनीकरण

२५. महाराष्ट्र कोषागार नियम १९६८ मधील पुढील नमूद तरतुदीनुसार निवृत्तिवेतन / कुटूंबनिवृत्तिवेतन खंड न पडता चालू राहण्यासाठी निवृत्तिवेतनधारकाने पुढीलप्रमाणे विहित नमुन्यातील नियतकालिक प्रमाणपत्रे विहित कालमर्यादेत कोषागार कार्यालयास सादर करणे बंधनकारक राहिल. सदर प्रमाणपत्रे ही निवृत्तिवेतनधारकाच्या स्वाक्षरीने व राजपत्रित अधिका-याने प्रमाणित करुन देणे आवश्यक आहे.

अ) महाराष्ट्र कोषागार नियम १९६८ च्या नियम ३३५ मधील तरतुदीनुसार १ नोव्हेंबर रोजी हयात असल्याचे प्रमाणपत्र प्रत्येक वर्षीच्या नोव्हेंबर अखेर सादर करावे. हे प्रमाणपत्र दोन भागात असेल. प्रमाणपत्राचा खालील भाग निवृत्तिवेतनधारकाला पोचपावती म्हणून देण्यात यावा. सदर प्रमाणपत्राच्या वरच्या व खालच्या भागावर परिच्छेद-७ मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे देण्यात आलेला कर्मचारी संकेतांक नमूद करण्यात यावा.

ब) त्याचप्रमाणे वरील नियमाच्या नियम ३४२ मधील तरतुदीनुसार कुटूंब निवृत्तिवेतनधारकाने ज्यामुळे निवृत्तिवेतन बंद होईल अशी कोणतीही घटना घडलेली नाही असे प्रतिज्ञापत्र महाराष्ट्र कोषागार नियम १९६८, नमुना - ४० मध्ये प्रत्येक वर्षीच्या नोव्हेंबर अखेर सादर करावे.

टिप - ६० वर्षावरील कुटूंबनिवृत्तिवेतनधारकास हे प्रतिज्ञापत्र सादर करण्याची आवश्यकता नाही.

क) उक्त नियमाच्या नियम ३४३ मधील तरतुदीनुसार लगतच्या पूर्वीच्या वर्षात शासकीय नोकरीत किंवा शासनामार्फत चालविलेली महामंडळे किंवा ज्या संस्थांना शासकीय मदत मिळते अशा संस्थेमध्ये कोणत्याही पदावर सेवा न केल्याबाबत जुलै आणि जानेवारी अशा ६ महिन्यांच्या कालावधीसाठी प्रमाणपत्र द्यावे लागत होते. त्याऐवजी आता असे प्रमाणपत्र प्रत्येक वर्षीच्या नोव्हेंबरअखेर सादर करावे.

२६. जे निवृत्तिवेतनधारक प्रकृती अस्वास्थ्य / शारीरिक विकलांगतेमुळे (वृद्धत्वामुळे) स्वाक्षरी करण्यास असमर्थ असतील अशा निवृत्तिवेतनधारकांनी नोंदणीकृत वैद्यकीय व्यवसायिकाचे वैद्यकीय प्रमाणपत्र अंगुठा मुद्रा (Thumb Impression) साक्षात्कीत करुन कोषागार अधिका-यास सादर केले तर ते विधीग्राह्य धरण्यात येईल.

२७. निवृत्तिवेतनधारकाने वरील प्रमाणपत्रे कोषागार अधिकारी यांना प्रत्यक्ष किंवा संबंधित बँकेमार्फत / टपालाद्वारे सादर करावीत. कोषागार अधिकारी यांनी वरील प्रमाणपत्रे निवृत्तिवेतनधारकाकडून प्राप्त करुन घेण्यासाठी पाठपुरावा करावा व अशी प्रमाणपत्रे प्राप्त झाल्याशिवाय १ डिसेंबरनंतरचे निवृत्तिवेतनाचे प्रदान करु नये.

२८. वरील प्रमाणपत्र घेताना निवृत्तिवेतनधारकाच्या उपलब्ध अभिलेखामध्ये कोणत्याही उणिवा असल्यास (नामनिर्देशन प्राप्त नाही, अंशदानामुळे ज्यादा प्रदान बंद करण्याचा दिनांक उपलब्ध नाही, इत्यादि) त्या उणिवासंबंधीची कागदपत्रे / माहिती उपलब्ध करून घेण्याची काळजी कोषागार अधिकाऱ्यांनी घ्यावी.

इतर बाबी

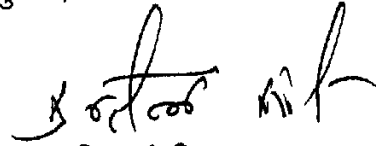
२९. कोषागार या संज्ञेत अधिदान व लेखाधिकारी कार्यालय, मुंबई यांचा समावेश आहे.

३०. वरील तरतुदींच्या अनुषंगाने महाराष्ट्र कोषागार नियम, १९६८ प्रकरण-६ मधील नियमामध्ये यथावकाश सुधारणा करण्यात येतील. तसेच शासकीय कर्मचा-यांच्या निवृत्तीवेतन प्रदानासंदर्भात यापूर्वी निर्गमित केलेले सर्व शासन निर्णय, परिपत्रके वा अन्य कोणतेही नियम या आदेशानुसार सुधारीत झाले असे समजण्यात येईल.

३१. सदर शासन निर्णय तात्काळ प्रभावाने अंमलात येईल व राज्य शासनाच्या कोषागारातून निवृत्तीवेतन घेणा-या सर्व प्रकारच्या निवृत्तीवेतनधारकांना लागू राहिल.

३२. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर संगणक संकेतांक क्रमांक २००८०८१८१७३५१७००९ अन्वये उपलब्ध करून देण्यात आला आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या नावाने व आदेशानुसार,

(सुनील सोनी)

प्रधान सचिव (वित्तिय सुधारणा)

प्रति,

राज्यपालांचे सचिव,

मुख्य मंत्र्यांचे व उप मुख्यमंत्र्यांचे सचिव,

सर्व मंत्री व राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव ,

सर्व मंत्रालयीन प्रशासकीय विभाग,

प्रशासकीय विभागांच्या नियंत्रणाखालील सर्व कार्यालय प्रमुख,

महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-१, महाराष्ट्र, मुंबई,

महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-२, महाराष्ट्र, नागपूर,

प्रधान महालेखापाल (लेखा परीक्षा)-१, महाराष्ट्र, मुंबई,

महालेखापाल (लेखा परीक्षा)-२, महाराष्ट्र, नागपूर,

महालेखापाल (वाणिज्यिक लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र, मुंबई,

• सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ, सचिवालय, मुंबई,

• प्रबंधक, उच्च न्यायालय (मुळ शाखा), मुंबई,

• प्रबंधक, उच्च न्यायालय (अपील शाखा), मुंबई,

• प्रबंधक, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई,

• सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई,

• प्रबंधक, लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई,

संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई,

मुख्य लेखापरीक्षक, स्थानिक निधी लेखा, कोकण भवन, नवी मुंबई,

उप संचालक, ले. व को. पुणे, नाशिक, नागपूर, अमरावती, औरंगाबाद, कोकण भवन, नवी मुंबई.

अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई/वांद्रे,

निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
सर्व कोषागार अधिकारी,
सर्व उपकोषागार अधिकारी,
वित्त विभागातील सर्व कार्यासने,
निवड नस्ती, कोषा प्रशा-५ कार्यासन, वित्त विभाग
• पत्राव्दारे.

परिशिष्ट अ

शासन निर्णय वित्त विभाग क्र. निवेयो-१००७/प्र.क्र. १२०/, दि. १८ ऑगस्ट, २००८ चे परिशिष्ट
(निवृत्तीवेतनधारकांना निवृत्तीवेतन प्रदान करणा-या / करू इच्छिणा-या बँका)

स्टेट बँक ऑफ इंडिया
सिंडीकेट बँक
युनायटेड कमर्शियल बँक
देना बँक
बँक ऑफ बडोदा
कॉर्पोरेशन बँक
अलाहाबाद बँक
इंडीयन बँक
बँक ऑफ महाराष्ट्र
बँक ऑफ इंडिया
पंजाब नॅशनल बँक
स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद
सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया
आंध्र बँक
युनियन बँक ऑफ इंडिया
अॅक्सीस बँक (युटीआय बँक)
आयसीआयसीआय बँक
एचडीएफसी बँक
आयडीबीआय बँक
फेडरल बँक लिमिटेड
रत्नाकर बँक
कोल्हापूर जिल्हा गव्हर्नमेंट सर्व्हटस् बँक
कोल्हापूर मराठा को.ऑप. बँक
श्री.विरशैव को.ऑप बँक लि.
श्री.बलभीम को.ऑप बँक लि.
श्री.शाहू को.ऑप. बँक लि.
जळगाव जिल्हा मध्यवर्ती को.ऑप.बँक लि.
मुंबई जिल्हा मध्यवर्ती को.ऑप. बँक लि.
नगर जिल्हा अर्बन मध्यवर्ती को.ऑप.बँक लि.
वर्धा नागरी सहकारी अधिकोष(बँक) मर्या.
खामगाव अर्बन को.ऑप.बँक लि.
डेक्कन मर्चंटस् को.ऑप. बँक लि.
सातारा जिल्हा मध्यवर्ती को.ऑप. बँक लि.
जयहिंद को.ऑप. बँक लि.
जनता कमर्शियल को.ऑप.बँक लि.
पुना को.ऑप. रुपी बँक लि.
धुळे जिल्हा गव्हर्नमेंट सर्व्हटस् को.ऑप.बँक
कोकण मर्कटाईल को.ऑप. बँक लि. मुंबई
बँक नॅशनल दी पॅरीस

(निवृत्तीवेतनधारकांना निवृत्तीवेतन प्रदान करण्यासंदर्भात वरील बँकांकडून क्षतिपूर्ती बंधपत्र
(Indemnity Bond) घेण्यात येईल.)

परिशिष्ट ब

(शासन निर्णय क्रमांक : निवेयो -१००७/प्र.क्र.१२०/कोषा प्र-५, दिनांक १८ ऑगस्ट, २००८ चे जोडपत्र)

शपथपत्र

मी, श्री/श्रीमती _____ वय _____ राहणार _____

_____, महाराष्ट्र शासनाच्या
निवृत्तीवेतनधारक / निवृत्तीवेतनधारीका असून माझे / माझी पती / पत्नी श्री / श्रीमती _____
यांना/हिला माझ्या पश्चात मी कुटुंब निवृत्तीवेतनासाठी
प्राधिकृत केले आहे. माझे निवृत्तीवेतन _____ या
बँकेतील खाते क्र. _____ मध्ये जमा करण्यात येते. वृद्धापकाळामुळे मी प्रत्येकवेळी पैसे
काढण्यासाठी बँकेत जाऊ शकत नसल्यामुळे मी माझे/माझी पती/पत्नी यांना/हिला माझ्या वर
नमूद केलेल्या खाते क्र. _____ मध्ये सहखातेदार म्हणून अंतर्भूत करून इच्छितो/इच्छिते.

२. निवृत्तीवेतन हे केवळ हयातीतच देय असल्याने माझ्या मृत्यूची माहिती अधिदान व
लेखा अधिकारी / कोषागार अधिकारी तसेच वर नमूद केलेल्या बँकेस जास्तीत जास्त लवकर व
कोणत्याही परिस्थितीत मृत्युच्या दिनांकापासून एक महिन्याच्या आत कळविण्याची जबाबदारी
माझ्या पतीची/पत्नीची राहिल.

३. माझ्या मृत्युनंतरच चुकीने संयुक्त खात्यात निवृत्तीवेतनाची रक्कम जमा केली गेली
किंवा अतिप्रदान झाले तर अतिप्रदानाची रक्कम कुटुंब निवृत्तीवेतनातून, संयुक्त खात्यातून किंवा
माझ्या पतीच्या / पत्नीच्या नावे असलेल्या वैयक्तिक खात्यातून किंवा कायदेशीर वारसदार
यांचेकडून वसूल करण्यात यावी.

४. माझ्या मृत्युनंतर प्राप्त अतिप्रदानाची रक्कम माझ्या पतीने/पत्नीने शासनास तात्काळ
भरणा न केल्यास त्याची वसुली त्यांच्या/तिच्या देय होणा-या कुटुंबनिवृत्तीवेतनातून करण्यात यावी.

स्वाक्षरी (निवृत्तीवेतनधारक)

स्वाक्षरी(सहखातेदार)